

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง ทหารือปัญหาข้อกฎหมายตามมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติ
หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้มีหนังสือ ที่ สปสช.๐๓/๘๗๕๕ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความว่า โดยที่มาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกันเงินไม่เกินร้อยละหนึ่งของเงินที่จะจ่ายให้หน่วยบริการไว้เป็นเงินช่วยเหลือเบื้องต้นให้แก่ผู้รับบริการ ในกรณีที่ผู้รับบริการได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการรักษาพยาบาลของหน่วยบริการ โดยหาผู้กระทำผิดมิได้ หรือหาผู้กระทำผิดได้แต่ยังไม่ได้รับค่าเสียหายภายในระยะเวลาอันสมควร ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ในการนี้คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้นโดยออกเป็นข้อบังคับฯ จำนวน ๓ ฉบับ คือ ข้อบังคับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อบังคับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อบังคับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติจึงขอหารือปัญหาข้อกฎหมายในประเด็นว่า กรณีที่ผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลก่อนวันที่พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ (วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๕) แต่ผู้รับบริการได้ทราบความเสียหายนั้นหลังจากวันที่ข้อบังคับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลฯ มีผลใช้บังคับแล้ว กรณีนี้ผู้รับบริการจะมีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นตามกฎหมายและข้อบังคับดังกล่าวหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวง) และผู้แทนสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเป็น

ผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นว่า มาตรา ๕^๑ แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีหลักการและเจตนารมณ์ที่จะให้หลักประกันสุขภาพแก่ประชาชนชาวไทยโดยกำหนดให้มีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขจากหน่วยบริการที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ ซึ่งมาตรา ๓^๒ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดนิยามของคำว่า “หน่วยบริการ” หมายความว่า สถานบริการที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ และเป็นหน้าที่ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีการขึ้นทะเบียนหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการแล้วประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ เพื่อดำเนินการลงทะเบียนเลือกเป็นหน่วยบริการประจำของตนตามมาตรา ๔๔^๓ โดยมาตรา ๔๕^๔

^๑ มาตรา ๕ บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพตามที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้

คณะกรรมการอาจกำหนดให้บุคคลที่เข้ารับการบริการสาธารณสุขต้องร่วมจ่ายค่าบริการในอัตราที่กำหนดให้แก่หน่วยบริการในแต่ละครั้งที่เข้ารับการบริการ เว้นแต่ผู้ยากไร้หรือบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดไม่ต้องจ่ายค่าบริการ

ประเภทและขอบเขตของบริการสาธารณสุขที่บุคคลจะมีสิทธิได้รับให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

^๒ มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“หน่วยบริการ” หมายความว่า สถานบริการที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ มาตรา ๔๔ ให้สำนักงานจัดให้มีการขึ้นทะเบียนหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการ แล้วประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ เพื่อดำเนินการลงทะเบียนเลือกเป็นหน่วยบริการประจำของตนตามมาตรา ๖

การขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการ รวมทั้งวิธีการประชาสัมพันธ์ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

^๔ มาตรา ๔๕ ให้หน่วยบริการมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้บริการสาธารณสุข รวมทั้งการใช้เวชภัณฑ์ ยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ในการรักษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยให้ความเสมอภาคและอำนวยความสะดวกในการให้บริการสาธารณสุขที่จำเป็นตลอดจนเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเชื่อทางศาสนา

(๒) ให้ข้อมูลการบริการสาธารณสุขของผู้รับบริการตามที่ผู้รับบริการร้องขอและตามประกาศที่มีการกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วยและผู้รับบริการโดยไม่บิดเบือน ทั้งในเรื่องผลการวินิจฉัย แนวทาง วิธีการทางเลือก และผลในการรักษา รวมทั้งผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้รับบริการตัดสินใจในการเลือกรับบริการหรือถูกส่งต่อ

(๓) ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชื่อแพทย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือผู้รับผิดชอบในการดูแลอย่างต่อเนื่องทางด้านสุขภาพกายและสังคม แก่ญาติหรือผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้รับบริการอย่างเพียงพอ ก่อนจำหน่ายผู้รับบริการออกจากหน่วยบริการหรือเครือข่ายหน่วยบริการ

(๔) รักษาความลับของผู้รับบริการจากการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) และ (๒) อย่างเคร่งครัด เว้นแต่เป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

(๕) จัดทำระบบข้อมูลการให้บริการสาธารณสุข เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบคุณภาพและ

กำหนดให้หน่วยบริการมีหน้าที่ให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน นอกจากนี้ มาตรา ๔๑^๕ ได้บัญญัติให้คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกันเงินจำนวนไม่เกินร้อยละหนึ่งของเงินที่จะจ่ายให้หน่วยบริการไว้เป็นเงินช่วยเหลือเบื้องต้นให้แก่ผู้รับบริการ ในกรณีที่ผู้รับบริการได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการรักษาพยาบาลของหน่วยบริการ โดยหาผู้กระทำผิดมิได้หรือหาผู้กระทำผิดได้แต่ยังไม่ได้รับค่าเสียหายภายในระยะเวลาอันสมควร ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และปัจจุบันได้มีการออกข้อบังคับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ และได้มีการแก้ไขข้อบังคับดังกล่าวโดยข้อบังคับฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อบังคับฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗

ตามปัญหาที่หารือมานี้มีประเด็นพิจารณาว่า กรณีที่ผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลก่อนวันที่พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ (วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๕) แต่ผู้รับบริการได้ทราบความเสียหายนั้นหลังจากวันที่ข้อบังคับฯ มีผลใช้บังคับแล้ว จะมีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นตามกฎหมายและข้อบังคับดังกล่าวหรือไม่ นั้นเห็นว่า การสร้างหลักประกันสุขภาพแก่ประชาชนชาวไทย โดยกำหนดให้บริการสาธารณสุขที่ทุกคนจะได้รับจากหน่วยบริการที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพเกิดขึ้นเมื่อพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลบังคับ โดยพระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไป^๖ เมื่อปรากฏว่า ความเสียหายได้เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติฉบับนี้จะใช้บังคับ ความเสียหายดังกล่าวย่อมมิใช่ความเสียหายที่เกิดจากการรักษาพยาบาลของ “หน่วยบริการ” ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ได้รับความเสียหายจึงไม่อาจได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายกำหนดรวมถึงสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ เพราะเมื่อผู้รับบริการได้รับความเสียหายก่อนที่จะมีการขึ้นทะเบียนหน่วยบริการตามมาตรา ๔๔^๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕

บริการ รวมทั้งการขอรับค่าใช้จ่ายเพื่อบริการสาธารณสุข

ในการให้บริการสาธารณสุขแก่ผู้รับบริการและการจัดทำระบบข้อมูลการให้บริการสาธารณสุขให้หน่วยบริการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการและคณะกรรมการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานกำหนด

^๕ มาตรา ๔๑ ให้คณะกรรมการกันเงินจำนวนไม่เกินร้อยละหนึ่งของเงินที่จะจ่ายให้หน่วยบริการไว้เป็นเงินช่วยเหลือเบื้องต้นให้แก่ผู้รับบริการ ในกรณีที่ผู้รับบริการได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการรักษาพยาบาลของหน่วยบริการ โดยหาผู้กระทำผิดมิได้หรือหาผู้กระทำผิดได้ แต่ยังไม่ได้รับค่าเสียหายภายในระยะเวลาอันสมควร ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

^๖ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ ใช้บังคับเมื่อ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ (รก. ๒๕๔๕/๑๑๖ก/๑/๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๕)

^๗ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

ย่อมไม่อาจถือได้ว่า ผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลของหน่วยบริการตามกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

อนึ่ง การที่ผู้รับบริการจะได้รับเงินช่วยเหลือดังกล่าวหรือไม่ จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด เมื่อยังไม่มีข้อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในเรื่องดังกล่าวไว้ ผู้รับบริการจึงไม่อาจรับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นได้เช่นกัน แม้จะปรากฏในภายหลังว่าได้มีการออกข้อบังคับฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยข้อ ๓ ของข้อบังคับกำหนดให้ผู้รับบริการที่ได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลของหน่วยบริการหรือทายาทของบุคคลดังกล่าวมีสิทธิยื่นคำร้องขอรับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับและวันที่ข้อบังคับประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก็ตาม ข้อบังคับนี้มีผลเพียงให้ผู้รับบริการที่ได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลของหน่วยบริการหรือทายาทของบุคคลดังกล่าวมีสิทธิขอรับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการรักษาพยาบาลของหน่วยบริการย้อนหลังไปในช่วงระหว่างเวลานั้นเท่านั้น แต่มิได้มีผลย้อนหลังไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนการใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้รับบริการหรือทายาทของผู้รับบริการที่ได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลก่อนวันที่พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ จึงไม่มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นตามกฎหมายและข้อบังคับดังกล่าว

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤศจิกายน ๒๕๔๘

๔ ข้อ ๓ ให้ผู้รับบริการที่ได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลของหน่วยบริการในช่วงระหว่างวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๖ หรือทายาทของบุคคลดังกล่าวมีสิทธิยื่นคำร้องขอรับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นตามข้อบังคับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ ทั้งนี้ต้องยื่นคำร้องภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ข้อบังคับนี้มีผลใช้บังคับ หรือนับแต่วันที่ทราบความเสียหาย